

Anna Sadurska, Kazimierz Michałowski

Palmyra (Syria)

Informator Archeologiczny : badania 4, 273-274

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wraz z przylegającą do niej wieżą w północnej ścianie murów obronnych. W trakcie prac prowadzonych w tej części osady uzyskano też dobrą ilustrację układu stratygraficznego osadnictwa wczesnośredniowiecznego.

Wieża posiadała plan kwadratu i zbudowana była z dużych, regularnych bloków kamiennych wiązanych zaprawą wapienną. Zachowana wysokość muru wynosiła ok. 1,70 m. Od strony południowej, prostopadle do ściany wieży, dobudowany został mur licowany jednostronnie. Charakterem konstrukcji przypominał on opisane poprzednio półziemianki o prostokątnym kształcie. Mur zachowany był na długość 1,5 m. Dalsza jego część została zniszczona przy budowie ziemianki o elipsowatym kształcie, wkopanej w rozwaliska murów obronnych i młodszej od nich zabudowy z X w.

Na podstawie budowli, odsoniętych przy murach obronnych, sądzić można, że fortyfikacje pełniły swoją rolę jedynie w okresie wczesnobizantyjskim. Rozmieszczenie późniejszych budowli, a przede wszystkim bezpośrednio dobudowanie starszej budowli półziemiankowej do ściany wieży, wskazuje, że mury obronne wykorzystywano do celów mieszkalnych i gospodarczych. Prawdopodobnie osady z X—XII w. nie były ufortyfikowane i pełniły funkcje odmienne niż w okresie wczesnobizantyjskim.

Rozplanowanie osady w okresie wczesnobizantyjskim było bardzo regularne, a budowle wznoszono prostopadle do głównej arterii komunikacyjnej osady, która przebiegała prawdopodobnie na osi północny-zachód — południowy-wschód. Również młodsza faza zabudowy z półziemiankami w kształcie prostokątnym, posiadała regularne rozplanowanie. Nastąpiło jednak wówczas nieznaczne przesunięcie osi osady o kilka stopni. Dopiero najmłodsza faza — budowle o kształcie elipsoidalnym — charakteryzowała się nieregularnym rozplanowaniem, bowiem obok budowli zorientowanych na osi wschód-zachód spotyka się również położone na osi północ-południe, jak wspomniana podziemianka przy wieży obronnej.

W tegorocznym sezonie badawczym napotymano głównie na znalezione monety, ozdoby i broni. Uderzało sporadyczne występowanie narzędzi i to również w fazie odpowiadającej chronologicznie badanemu w ubiegłych latach grodzisku w Styrmen, gdzie narzędzia należały do najliczniejszej grupy znalezisk. Na szczególne podkreślenie zasługuje duża ilość fragmentów różnych naczyń szklanych, pochodzących głównie z warstw wczesnobizantyjskich.

PALMYRA (Syria)

Polska Stacja Archeologii
Śródziemnomorskiej Uniwersytetu
Warszawskiego w Kairze

Badania prowadziła dr hab. Anna Sadurska, zastępująca kierownika wykopalisk prof. dr Kazimierza Michałowskiego. Fi-

nansowała Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Kairze. Dwunasty sezon badań. Starożytna dzielnica miejska I w. p.n.e. — VI w. n.e.

Podczas ostatniej kampanii zakończono odsłanianie Świątyni Sztandarów w Obozie Dioklecjana. Odkryto wejście do wieży z zewnętrznymi schodkami, co pozwoliło na ustalenie poziomu życiowego w okresie budowy tejże. Wyjaśniono technikę fundamentowania absydy. Wykonano sondaż stratygraficzny przy absydzie.

Misja kontynuowała rozpoczęte w ubiegłym roku badania grobowca rodzinnego Alaine, syna Hairana. Po częściowym odczyszczeniu pierwszej komory grobowej okazało się, iż główna komora mieści się w skalnej grocie, zasypanej ziemią do wysokości dwóch metrów. Przystąpiono do odczyszczenia komory, gdzie znaleziono 62 pochówki w budowanych z kamienia grobach piętrowych.

W komorze tej mieściły się cztery łoża grobowe, z których trzy reliefy o tematyce uczty żałobnej, nadnaturalnej wielkości, zachowały się w doskonałym stanie. Reprezentują one najwyższy poziom artystyczny osiągnięty kiedykolwiek w tej kategorii. Ponadto znaleziono liczne rzeźby lub fragmenty rzeźb (łącznie 40 zabytków), 91 lampek oliwnych, w tym wiele dotychczas nieznanych, nieliczne zabytki biżuterii z brązu i pasty szklanej. Wymienione zabytki można datować na drugą połowę II w. n.e., ewentualnie na pierwszą ćwierć III w. n.e.

NEA PAPHOS (Cypr)

Polska Stacja Archeologii
Śródziemnomorskiej Uniwersytetu
Warszawskiego w Kairze

Badania prowadził prof. dr Kazimierz Michałowski. Finansowała Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej w Kairze. Szósty sezon badań. Dzielnica miejska z IV w. p.n.e. — III w.n.e.

Tegoroczne prace skupiały się w południowej, reprezentacyjnej części wielkiej budowli rzymskiej. Wyniki poprzedniej kampanii, w czasie której odsłonięto w tej właśnie części, szereg wielkich sal o posadzkach mozaikowych, sugerowały, że mamy do czynienia z pałacem dostojnika rzymskiego (gubernatora.). Tegoroczne odkrycia potwierdzają tę hipotezę. Przy południowym murze budowli, na wschód od sali z eksedrą, odsłonięto analogiczną salę z doskonale zachowaną mozaiką figuralną przedstawiającą nowonarodzonego Achillesa w otoczeniu rodziców, Peleusa i Tetydy, którym towarzyszą trzy Moiry (Parki). Kompozycja jest zamknięta w prostokątnym kadrze, którego bordiury wypełniają motywy zwierzęce i scenki z polowań.